דער פוטער-קאלנער

(דערציילונג פון דער רעוואלוציע-צייט אין רוסלאנד)

פון ע. הארטנעק

ס'איז געווען די ערשטע צייטן נאך דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע. די רעוואלוציאנערע קאמיטעטן און די "טשעקא" האבן אנגעפירט א קאמף קעגן די "בורזשואזע" עלעמענטן. מען האט קאנפיסקירט ביי דער בורזשואזיע לעבנס מיטלען, דירות, צירונג — און זייער אפט דאס לעבן אויך. עס איז נאך ניט געווען איינגעשטעלט די נייע ארדענונג; און דאס לעבן, בפרט פון די אמאליקע פריצים און רייכע, איז געווען הפקר. די פריערדיקע הערשער האבן זיך איצט באהאלטן אין פינסטערע לעכער און געציטערט פאר זייער לעבן.

אין דער אוקראינישער שטאט פ. זיינען אנגעגאנגען גאסן-קאמפן. די פוילישע פריצים האבן געשאסן; געווערט זיך קעגן דעם המון וואס האט זיך ארויסגעלאזט ראבעווען. עס זיינען געגאנגען ארימע מענער און ווייבער מיט ווענעלאך און געפירט דאס אמאליקע פריצישע האב און גוטס צו זיך אין די היימען אריין.

איינער פון די אנפירער פון המון איז געווען טעמקא. זיין שטוב איז שוין געווען איבערגעפאקט מיט פריצישע זאכן. אבער דאס איז אלץ ניט גענוג געווען פאר זיין זאשקען. האט זי נאך דערזעען א שיין קלייד, א נייע מלבוש, א שטיקל צירונג צי מעבל ביי א שכנ'טע, אהא, זי האט זיך שוין אנגעגעצט אויף טעמקאן:

—איז אזא צייט זיצט ער אין דער היים... ווען דאס פאלק האט געוואונען די פרייהייט, ווען אלץ באלאנגט צום פאלק, די "בורזשוקעס" האבן זיך גענוג אנגעלעבט א גוטן טאג, איצט איז אלץ אונזערס, און ער, א מיטגליד פון קאמיטעט, פאר וועמען די גאנצע שטאט ציטערט, זיצט אין דער היים, און אט זאל ער גיין א קוק טאן אויף א פוטער וואס באלקאף דער שוסטער האט אהיים געבראכט.

אז זי, זאשקע, דארף א פוטער, האט טעמקא'ן געקלונגען אין די אויערן טאג און נאכט.

— א ווייב, א שווארץ יאר, א רוח אין איר טאטן, — האט ער געמורמלט בייז.

איינמאל אהיימגייענדיק האט טעמקא דערזעען מענשן ארויסגיין פון א קלויסטער. ער האט זיך פארוואונדערט: אין אזא צייט, ווען די רעוואלוציע האט געמאכט א נייע ארדענונג אויף דער וועלט, גייט מען אין קלויסטער און מען גלויבט די אלע נארישקייטן, מיט וועלכע די קאפיטאליסטן און גלחים פארדרייען א קאפ דעם נארישן עולם.

טעמקא האט זיך אפגעשטעלט צוקוקן. דער לעצטער, וואס איז ארויס פון קלויסטער איז געווען — טעמקא האט ניט געגלויבט זיינע אויגן, — אן אמת'ער בורזשוי אנגעטאן אין א טייערן מאנטל מיט א טייערן פוטער-קאלנער. מוז זיין אונטערגעשלאגן פון דעם זעלבן פוטער. די העזה! — האט זיך טעמקא געוואונדערט — אזוי זיך צו ארויסלאזן אין שטאט, אזוי ווי אין די צארישע צייטן, ווען די נאטשאלניקעס און די זשאנדארמען זיינען געווען גרייט צו טאן זיין באפעל.

דער כעס האט אויפגעוואכט אין טעמקאן.

— ווארט, אוצר'ל טייערער, מען וועט מיט דיר זיך שוין ספראווען.

אין א פינסטער געסל האט טעמקא, וואס איז שטיל נאכגעגאנגען דעם מאן מיט דעם פוטערנעם קאלנער ארויסגעצויגן דעם רעוואלווער און אויסגעשאסען. דער מאן, וואס האט געטראגן דעם פוטער-קאלנער איז אן א פיפס אוועקגעפאלן. טעמקא איז צוגעקומען, געעפנט דעם מאנטל, — א שווארץ יאר! ניט ווערט געווען די ארבעט. א פשוט'ע קעצישע פאדשיווקע. ער האט זיך געטרייסט, אז דער קאלנער איז גוט, זעט אויס צו זיין ביבער, האט ער ארויסגענומען א מעסער, אפגעשניטן דעם פוטער-קאלנער און ניט אומקוקנדיק זיך אויף דעם מת געשפרייזט צו זיך אהיים צו און געווארפן זאשקען דעם פוטער-קאלנער צו די פיס.

זאשקע איז בייז געווארן, וואס ער ב'ענגט אזעלכע קלייניקייטן, א שאר געטאן מיט די פיס דעם קאלנער אונטערן בעט. טעמקא האט א טראכט געטאן פון דעם בורזשוי, וואס ער האט צוליב דעם קאלנער געשאסן. ער האט זיך געהייסן דערלאנגען די פלאש מיט וואדקא. עס האט גענאגט אויפן הארצן.

עס איז אוועק א שטיקל צייט. די שיסעריי האט אויפגעהערט. די שטאט האט אנגעהויבן צוריקקערן צום אלטן און עס איז געווען א גרויסער מאנגל אין שפייז. די געוועלבער זיינען געווען פארמאכט.

איינמאל האט טעמקא דערזעען אין א זייטיק געסל ווי א יונג מיידל קוקט זיך מיט מורא'דיקע בליקן ארום און זעענדיק, אז די גאס איז ליידיק (אים האט זי ניט געזעען — טעמקא איז געווען א מייסטער צו מאכן זיך ניט זעבאר) האט זי אנגעקלאפט אין לאדן פון דעם סוחר פאראשקין. נאך עטלאכע מאל קלאפן איז דער סוחר ארויס און געפרעגט בייז וואס זי וויל. דאס מיידל האט געבעטן ברויט, ער זאל איר פארקויפן עפעס צום עסן, ווייל זי און דער ברודער האבן שוין דעם צווייטן טאג אין מויל ניט געהאט.

זי האט מורא געהאט צוליב דער שיסעריי ארויסצוגיין פון דער היים.

דער סוחר פאראשקין האט זי אויסגעזידלט פארוואס זי קומט צו אים. ער האט אליין גארנישט. זי וועט אויף אים נאך ברענגען אן אומגליק, אז מען וועט זי זעען ביי זיין טיר.

טעמקא האט אלץ געהערט און אין זיין הארץ האט אויפגעקאכט רחמנות צו דער ארימער מיידל מיט די צעשראקענע אויגן. און ער איז אין כעס געווארן אויף דעם סוחר פאראשקין, וואס טרייבט זי מיט זידלערייען פון זיין טיר. איז ער ארויסגעשפרונגען פון זיין באהעלטעניש און איז צוגעשפרונגען מיט די פויסטן צום סוחר פאראשקין.

— דו, אזוינער און אזוינער, דו שונא פון פאלק, דו פאררעטער, הענגען דארף מען דיך, דאס פאלק הונגערט און דו באהאלסט שפייז. ווארט מיידל, קריגסט באלד אלץ...

ער האט א שטופ געטאן פאראשקינען אין א זייט און אריינגעלאפן אין געשעפט, אנגעהויבן צו זוכן. ער האט געפונען א שטיק אלטע חלה, א פאר הערינג, ראזינקעס, קעז. דאס אלץ האט ער אריינגעווארפן אין זאק אריין און האט עס געוואלט אפגעבן דער מיידל. אבער דאס מיידל איז נישט געווארן. ער האט זי דערזעען לויפן ווייטער ביי די הייזער. ער האט אנגעהויבן נאכשרייען און איר נאכלויפן מיטן זאק אין האנט. ער וואלט זי ניט געוועז דעריאגט, ווען דאס מיידל גליטשט זיך ניט אויס אויף דעם בלאטיקן צעלעכערטן וועג.

טעמקא איז צוגעלאפן א פארסאפעטער; אפגעכאפט דעם אטעם און האט געזאגט מיט א ווייכער, פאטערלאכער שטימע:

— פארוואס ביזטו אנטלאפן, טאכטער? איך האב דאך עסנווארג, ביי דעם באנדיט פאראשקין צוגענומען פאר דיר. וואס, דו האסט דעם פוס אויסגעהוגקען?

דאס מיידל האט גארנישט ניט געענטפערט; געקוקט מיט דערשראקענע אויגן, געפרואווט אויפשטיין און ניט געקאנט. מיט גרויס שרעק, ציטערנדיק מיטן גאנצן קערפער האט זי זיך געלאזט פירן פון טעמקא'ן זי האט געוואוינט אין א שיין הויז צווישן ביימער אין עק שטאט.

— א בורזשויסקע הויז — האט ער א טראכט געטאן, און ער האט געווארפן א שארפן בליק אויף דער מיידל. ער האט דערזעען די ווייסע, צארטע הויט און די איידעלע הענטלאך, וואס האבן קיינמאל ניט געארבעט. ער האט דאס מיידל א דריק געטאן פעסטער צו זיך.

— נו, מיידעלע, איך וועל אכטונג געבן, דו זאלסט האבן וואס צו עסן, נאר ניט געשראקן זיך און שכל האבן.

עס איז ארויסגעלאפן א יונג, אפשר א צען-יאריק אינגעלע, זיי אנטקעגן.

— מארילא, האסט עפעס געבראכט צום עסן?

ער איז געבליבן צעטומלט דערזעענדיק טעמקאן און דערפילנדיק זיין שארפן בליק אויף זיך.

נאר טעמקא'ס שטים האט אים בארואיקט.

— יא, וועסט באלד האבן וואס צו עסן. איך האב געבראכט גוטע זאכן. איך וועל אלץ ברענגען. מיר וועלן זיין גוטע פריינט.

זיי זיינען אלע אריין אין הויז. טעמקא איז געווען אנגענעם פארוואונדערט, אז ער האט דערזעען, אז קיינער איז מער ניטא אין הויז.

— אליין וואוינט איר? — האט ער געפרעגט.

— דעם טאטן האט מען דערשאסן — האט דאס אינגל געזאגט מיט א בייזער מינע. ער האט זיך געשטארקט ניט צו צעוויינען זיך.

דאס מיידל האט געקוקט שטאר ווי פאראליזירט.

— און איר האט מער קיינעם ניט? — האט טעמקא געפרעגט.

— די טאנטע קומט, זי וועט זיך אפשר אהער אריבערציען צו אונז.

טעמקא איז געזעסן אין א ווייכער שטול, געקוקט ווי דאס בחור'ל עסט. ער האט זשערנע געשלונגען, צוגעצונגגען לוסטיק, געשריען אויף דער שוועסטער פאר וואס זי עסט ניט. טעמקא האט ניט אראפגעלאזט קיין אויג פון מארילע'ן, פון איר דינעם, ציטערדיקן קערפער, מיט די מיידלשע קליינע ברוסטן. זיינע אויגן האבן באקומען א נייעם גלאנץ.

דאס בחור'ל האט עפעס זיך דערשראקן. ער האט געקוקט אויף טעמקא'ן און אויף דער שוועסטער, וואס האט זיך איינגעקארטשעט.

— איך וועל א רוף טאן די טאנטע, זי וועט אייך דאנקען, פאן טעמקא, — האט דאס בחורל געזאגט.

— גיי, ניט! — האט א געשריי געטאן דאס מיידל.

— גוט, איך וועל ניט גיין, — האט דאס אינגל געזאגט א פארציטערטער.

— איך וועל ברענגען אביסל האלץ פון קיך, עס ווערט קיל.

ווי ער האט נאר געשטעלט א פוס אין קיך, איז טעמקא אויפגעשפרונגען, פארקלאפט די טיר, און צוגערוקט דעם טיש, א שווערן טעמבעווען טיש צו דער טיר. דאס מיידל האט ארויסגעלאזט א געשריי און אנגעהויבן צו לויפן.

זיי זיינען געלאפן פון איין צימער אין דעם אנדערן, ביז טעמקא איז ארייין נאך איר אין א פינסטערן קעמערל. עס איז געווארן שטאק פינסטער. ער האט געוואוסט, אז דאס מיידל איז דא ניט ווייט פון אים. ער האט זי אבער ניט געקאנט זעען. ער האט אנגעהויבן טאפען מיט די פינגער, אנגעטאפט א שטיקל ליכט מיט דער האנט, א פאר שוועבעלאך דערביי. ער האט אנגעצונדען דאס ליכט. ער האט דערזעען דאס מיידל אנטקגן זיך אין א צווייטן עק קעמערל. ער האט זיך אנגעהויבן צו דערנעענטערן. ווען ער האט דערזעען אויף דער וואנט הענגען א מאנטל מיט אן אפגעשניטענעם קאלנער. אין דער ערשטער מינוט האט זיך אים אויסגעדאכט, אז דאס שטייט דער בורזשוי, וועמען ער האט דערשאסן דאמאלסט ביינאכט. ער איז שיר ניט אוימגעפאלען. א שוויים האט ארויסגעשלאגן אויף זיין גאנצן קערפער. אבער ער איז געקומען צו זיך.

— ווי קומט דער מאנטל אהער — האט ער געפרעגט דאס מיידל.

— דאס איז פון מיין פאטער, וואס מען האט געשאסן. דער קאלנער איז געווען אפגעשניטן.

טעמקא'ן איז אויפגעשוואומען דאס געזיכט פון דעם בורזשוי...

א ציטער איז אים דורך איבערן קערפער.

מיט א קרעכץ איז ער אנטלאפן.

טעמקא איז פארשוואונדן פון דער שטאט. מען דערציילט, אז ער האט זיך אנגעשלאסן אין א באנדע רויבער. אנדערע האבן געזאגט, אז דער געוויסן האט אים געפלאגט און ער האט זיך אליין דערשאסן.

וואל-סטריט צרות

(שלוס פון זייט 4)

האקן א טשייניק מיט אן אמעריקאנער קינד וועגן גנאיאווקע און גנאיאנקע?

בקיצור, ס'איז געקומען די צייט ווען איך האב איינגעזעען אז מען קאן זיך שוין גרייטן אין וועג קיין ארץ-ישראל. מיין נייטן האט אויך געוואלט שותפות מאכן מיט מיר, איך מיט סעמעלען זאלן צוערשט פארן, מיט א פאר יאר שפעטער וועט ער אויך קומען צו א פארטיקן פרדס.

סעמעלע האט זיך ערנסט פארנומען מיט דער זאך. מיין הארץ האט מיר אנגעקוואלן, ווען איך האב געזעען אז חוץ אגראנאמיע, שטודירט ער אויך אינזשענירונג אין ניו יארק, און וועל כולם לערנט ער פלייסיק תנ"ך, העברייאיש. נייטן האט גאר געטאנצט פאר נחת, ווען ער האט זיך דערפארן אז סעמעלע פארקערט גאר אין די קרייזן פון גנאיאנקעס און גנאיאווקעס אין ניו יארק, ער ווערט א גאנצער מענש. "טאטע", זאגט צו מיר נייטן, "דאס פראקטישקייט פון שמערלען, דער אידעאליזם פון בערלען, דיין אידישקייט, אלעס קאמבינירט אונזער סעמעלע". צו דעם האבן מיר געהאפט. אזעלכע מענשן דארף פאלעסטינע, דאס הייסט פועלי-ציוניזם . . .

אויך איך האב זיך פארבארייטעט— אנו טרעפט מיט וואס? מיט תורה, מצוות, מעשים טובים? ניין! מיט נאך מער געלט! ארנגושען, באנאנעס אין אלע "חמשה עשר בשבט פירות" וואס איך וועל דארט פלאנצן, נויטיקן זיך א חוץ אין די ברכות, אויך אין געלט. ביקצור איך האב אזוי לאנג געהאנדלט מיט ריל עסטייט, מיט סטאקס, ביז איך בין געבליבן בידים רקנות, בגפו יבא, בגפו יצא, ארוים נקי . . . דאס זעלבע אויך מיין נייטן.

געמאכט א ברוך שפטרני איבער דעם געלט, האב איך זיך צוריק גענימען צום פושקארט, ווידער געבעטן ביי דער שמונה עשרה "ותחזינה עינינו" און געבעטן סעמעלען, ער זאל אויך אפליגן זיינע פלענער פון ארץ ישראל ביז גאט וועט העלפן.

אבער דא קומט מיין אנטוישונג. מיינע קינדער האבן טאקע רעכט געהאט, ער איז צופיל פארקראכן אין די גנאיעס . . . ער וויל דוקא מקיים זיין דאס וואס אונזערע דרשנים האבן אים געלערנט.

ער לויפט צום ציוניסטישן אפיס אין פיפט עוועניו, לערנט זיך א ספיטש אין העברייאיש און הויבט אן ריידן. דער באאמטער קוקט אויף אים ווי א האן אין "בני אדם". סעמעלע דיינקט, אז מסתמא רעדט ער מיט גרייזן, — שלעכט אריינגעפאלן. צו זיין ערשטוינונג זאגט אים דער באאמטער אין א "הארווארד ענגליש", אז ער מוז אנטשולדיקן, דער העברייאישער דאלמעטשער איז פונקט אוועק . . . ער זאגט אים, אז ער קאן ריידן אין אלע שפראכען, ענגליש, דייטש, פראנצויזיש, רוסיש, אפילו אידיש. "זאל שוין זיין ענגליש, אבי צום גוטן", קלערט זיך סעמעלע.

"כ'וויל פארן קיין ארץ ישראל", דעקלאמירט סעמעלע, "כ'קען אביסל העברייאיש, בין א ציוניסט א רוודיאן, זייט דעם זיבעטן גרייד פון פאבליק סקול, אבסאלווירטער אגראנאם-אינזשינער, כ'וויל אויפבויען אונזער לאנד, גענוג געווען אין גלות צוויי טויזענט יאר"... ער האט מיט'ן סקארבאווען נוסח דעקלאמירט אלע ציוניסטישע רעדעס . . .

דער באאמטער איז שיר ניט ארוים פון געדולד, האט אבער גאנץ העפלאך זיך אפגערופן, אז ער זאל ריידן צו דער זאך, צי וויל ער פארן קיין ארץ ישראל אלס קאפיטאליסט, טוריסט אדער אלס חלוץ. סעמעלע האט נאאיוו דערציילט די גאנצע געשיכטע, אז זיין פאטער האט געזאלט פארן אהין אלס קאפיטאליסט, דערווייל האט ער פארלארן זיין געלט, איצט וויל ער, סעמעלע, פארן אלס חלוץ. דער באאמער האט פארשריבן זיין נאמען, אדרעס און אלע פערזאנאקן. דאס הארץ האט ביי סעמעלען געקלאפט שנעל... ענדלאך דערגרייכט זיין ציל. "ווען זאל איך קומען נאך מיינע פאפירן?" פרעגט סעמעלע. דער באאמטער האט ווידער געענטפערט גאנץ געשעפטסמעסיק, אז אויב אלעס וועט זיין כשורה, דער עיקר ווען דער באראמעטער אויף וואל סטריט וועט ציינגן "ארויף", וועט זיין נעקסט קומען אין דריי יאר ארום . . .

נאך דער פאסירונג איז מיין קינד אריינגעפאלן אין א מרה שחורה, אויסגעמידן געזעלשאפט, פארשפארט זיך אין זיין חדר, געשריבן, געלייענט פלייסיק. איך האב אנגעהויבן נאכשפיאנירן, א קשיא אויף וואל סטריט צרות? מען מוז אים היטן! איך געפין זיינס א טאג-בוך מיט פאלגנדע באמערקונגען: הייסט עס, אז אלעס ווענדעט זיך אין וואל סטריט, אין קאפיטאל... ניטא קיין גאט, ניטא קיין תורה קיין העברייאיש, ניט חלוציזם דארף העלפן, נאר דער אפגאט "ממון"... צו וואס די אלע מחלוקתן שווארץ-ווייס-רויטע פאפירן פון קלאצקיאל אפים, דער שונא פאספילד, דער "רעגירער" ווייצמאן, דער אפאזיציאניסט זשאבאטינסקי? וויבאלד דער אפגאט "ממון" וועט אנשטאפן די קעשענעס פון די רייכע, וועט מען צוווארפן א ביינדל דעם חלוץ . . . דארף איך, הייסט עס, בעטן גאט אז זייערע געלט-זעק זאלן ווערן צוריק פול, דער באראמעטער זאל ארויף, וועל איך דאמאלסט אפשר קינען פארן אין דריי יאר ארום . . . און אין די דריי יאר זאל איך אליין ווערן א שווינדלער, ווייל נאר דורך ספעקולאציע האט מיין טאטע געהאט די מעגלאכקייט צו פארן, האט ער געמוזט מחלל שבת זיין, האט ער געמוזט עובר זיין אויף פיל עבירות צוליב דעם אפגאט ממון... האט מיין ליבער און איידעלער אנקל נייטן, זיך געמוזט פארוואנדלען אין א חיה, צו פארגעסן אין זייערע הייליקע אידעאלן... ער האט געליטן, טיף געליטן, פונקט ווי מיין טאטע, וואס ער האט ניט קיין צייט, קיין געדולד אריינקוקן אין א ספר, נאר תמיד פאריאגט, פארזארגט... אלץ צוליב דעם "ממון". ניין! אזוי לאנג ווי דער אפגאט "ממון" לעבט קאן ניט זיין קיין ציוניזם, קאן ניט זיין קיין תורה, קאן ניט זיין קיין אידישקייט... מען מוז צוערשט אפשאפן, פארטיליקן די עבודה זרה . . .

וואס זאל איך אייך זאגן! עס איז מיר געווארן פינסטער אין די אויגן פון דעם טאג-בוך". מיין בנ'ק איז שוין ווייט פארקראכן. די ווערטער פון — קעמפן קעגן "קאפיטאל", "ממון" האב איך שוין לאנג געהערט אין די גנאיאנקעס אין רוסלאנד. דאמאלסט האב איך געפילט צו זיי אן עקל. איך האב געוואוסט אז זיי פירן צו שלעכטע וועגגען. אזעלכע מופקרים ווערן אדער בטלנים, מלמדים, אדער שטארבן אין סיביר. איצט, לייענענדיק דאס "טאג-בוך" האב איך שיר ניט גע'חלשט. איך האב פאר זיך דערזעען א צוקונפטדיקן קאנדידאט פאר די אמעריקאנער תפיסות... וואס טוט מען ווייטער?

לאנג האב איך ניט געדארפט ווארטען. א פאר וואכן שפעטער האט מיין זון ארויסבאקומען א פאס אלס חלוץ קיין רוסלאנד... דארט האט מען ניט געפרעגט אויף געלט, מען האט אים אלס אגראנאם-אינזשינער צוגעכאפט מיט ביידע הענט.

"טאטע", קומט צו מיר צולויפן דער לאשיק, "כ'פאר אפ היינט קיין סאוועט רוסלאנד, צו העלפן צעשטערן דעם גאלדענעם קאלב, וואס מאכט אומגליקלאך די וועלט". סטייטש, סעמעלע, שריי איך, וואו איז דיין אידישקייט, דיין העברייאיש, דיין ציוניזם? דו גייסט העלפן ברענגען שולן, דערשיסן רבנים, כ'וועל זיך א מעשה אנטאן, וויבאלד דו פארט אהין צו יענע פושעים.

אבער רעדט צו דער וואנט! יענער איז ר"ל א פארפאלענער. ער וויל מיר אלץ איינריידן אז איך בין ניט קיין אמת'ער פרומער איד, נאר א היפאקריט, אז איך, ארטאדאקס, בין מחלל שבת, אז נייטן איז ניט קיין אמת'ער פועלי-ציוניסט, נאר א האלבער שווינדלער, אלץ צוליב דעם קאפיטאליזם. וויל ער, דער נארישער יאלד, אפשאפן דעם קאפיטאל אז כ'זאל ווערן א פרומער און נייטן א ציוניסט . . .

מיין אידענע טייטלט מיר צו קאלטס און ווארימס. זי זאגט אז איך בין שולדיק אין אלע צרות. איך אליין בין א גוי גמור, ווייל פרומע אידן זיינען ניט קיין ציוניסטן, זיי האבן ניט אין זין קיין פרדסים, זיי בעטן גאט משיח זאל קומען, זיי פארפירן ניט קיין קינדער צו אזעלכע פוסטע חלומות.

די איבעריקע קינדער, די אמעריקאניזירטע, רייצן זיך מיט מיר זאגנדיק: "אי טאלד יו סא". אמעריקאנער קינדער האבן אין זינען בילכערע זאכן ווי חלוצים, גנאיאנקע און גנאיאווקע, און ניט די אלע תורות וואס נייטן האט מיט אים געשטאפט. איך האב אים אליין פארפירט, און נאך מער נייטן.

בלויז מיין נייטן פילט מיט מיר מיט. ער איז געווארן נערוועז פון דעם, ער לויפט ארום ווי א משוגענער און שרייט: "וואל סטריט צרות, גוועלד ראטעוועט, וואל סטריט צרות!"

איין זון איז אראפ פון דרך הישר, דער אנדערער דארף נסים ער זאל ניט משוגע ווערן, איך אליין בין א תם און א שאינו יודע לשאל, ניט וויסנדיק וואס דו קומסט פאר. ווער האט רעכט? בערל, שמערל, נייטן, מיין אידענע, די אמעריקאנער קינדער, איך אדער — וואל סטריט? . . .

ווייסט איר?

אז אין 1083 אידישע היימען געפינען זיך 714 סובסקרייבער פון "דאס אידישע ווארט"

די דאזיקע פאקטן זיינען אויסגעפונען געווארן פון דריי גאסן אין דעם אידישן געגנט אין וויניפעג, א דאנק דער אנקעטע וואס "דאס אידישע ווארט" האט לעצטנס דורכגעפירט וועגן דעם מצב פון דער אידישער שפראך ביי אונז אין שטאט

דאס זיינען די ציפערן פון דער דריטער ציילונג:

צאל אידישע היימען וואס געפינען זיך אין דעם דיסטריקט	1083
צאל היימען וואו מען רעדט אידיש	1049
צאל היימען וואו מען רעדט ענגליש	34
צאל קינדער וואס לערנען אין עלעמענטארע פאבליק סקולס	814
צאל קינדער וואס באזוכן אידישן שולן	668
צאל היימען וואו מען קריגט בלויז "דאס אידישע ווארט"	536
צאל היימען וואס קריגן "דאס איד. ווארט" צוזאמען מיט דער "פרי פרעס"	124
צאל היימען וואס קריגן "דאס איד. ווארט" צוזאמען מיט דער "טריביון"	54
	714
צאל היימען וואס קריגן "די וועסטערן דזשואיש ניוס"	118

פון די דאזיקע 118 זיינען 72 אין דער זעלבער היים מיט "דאס אידישע ווארט"

צאל היימען וואס קריגן "די דזשואיש פאסט"	96

פון די דאזיקע 96 זיינען 70 אין דער זעלבער היים מיט "דאס אידישע ווארט"

די דאזיקע ציפערן באשטעטיקן און בארעכטיקן ווידעראמאל אונזער באהויפטונג, אז

אידישע ווארט

האט דריי מאל אזויפיל סובסקרייבערס ווי ביידע טעגלאכע צייטונגען צוזאמען

"דאס אידישע ווארט" איז דער איינציקער און בעסטער פארמיטלער צו דערגרייכן די גאנצע אידישע באפעלקערונג אין וויניפעג און מערב קאנאדע. נוצט "דאס אידישע ווארט" פאר אייערע געשעפט אנגעלעגנהייטן און עס וועט זיך אייך זיכער באצאלן. ווייל אן אדווערטייזמענט אין "דאס אידישע ווארט" ברענגט רעזולטאטן.